

8 Het begin van de mijnbouw in het Ruhrgebied.

Op veel plaatsen in Europa ligt of lag steenkool en bruinkool in de bodem. Op het kaartje is dat te zien voor de regio Noord-Frankrijk, België en Duitsland.

Rond Essen kwamen de steenkolenlagen vrijwel aan het aardoppervlak. Dat is bijzonder, omdat steenkool in principe onder een laag bruinkool ligt. Waarschijnlijk werd in deze omgeving al in de prehistorie steenkool gebruikt.

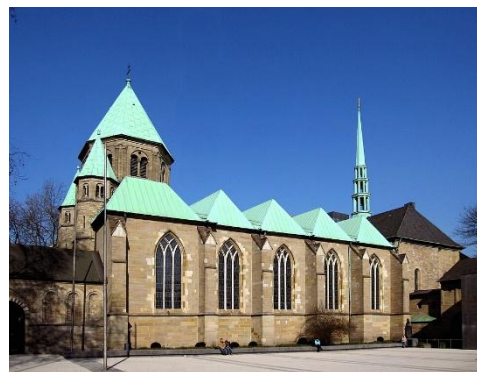
Uit archeologische vondsten is gebleken dat in de Romeinse tijd rond Essen steenkool in gebruik was bij de inheemse bevolking. De steenkool werd waarschijnlijk gewonnen door mijnbouw: er is een gebied gevonden met ingestorte mijnschachten uit de Romeinse tijd. Als er op zo grote schaal steenkool werd gewonnen, is het goed mogelijk dat de steenkool al in de Romeinse tijd werd gebruikt door ijzersmeden.

In de binnenstad van Essen is een dertiende-eeuwse haardplaats gevonden met resten van steenkool. Steenkool werd in deze tijd dus gebruikt om huizen te verwarmen. Ook in Nederland trouwens! Er zijn resten van verbrande steenkool gevonden in Delft. Bronnen verwijzen naar mijnbouw rond Essen in deze tijd.

Wapenindustrie in Essen

Rond 845 stichtte ene Altfrid, later bisschop van Hildesheim, op een plaats die werd aangeduid als 'Astnidi' het damesstift Essen. Dit was bedoeld voor ongehuwde vrouwen en weduwen uit de hoge Saksische adel. Er was in 'Astinidi' al wel een nederzetting, maar dat stelde niet veel voor. Met de komst van het damesstift groeide de nederzetting. De oudste kerk van het Stift Essen ging verloren bij een brand in 946. Daarna verrees de kerk die nu nog de basis is van de huidige Essener Münster, een centraalbouw naar voorbeeld van Aken. De centraalbouw werd later uitgebreid, maar rijst nog steeds boven de kerk uit.

De abdisen van het stift kwamen uit de hoge adel en waren vaak ook van koninklijke bloede. Een belangrijke abdis was bijvoorbeeld Mathilde (949-1011), de kleindochter van keizer Otto I, een dochter van de zoon uit zijn eerste huwelijk, Liudolf. Deze Mathilde speelde een belangrijke rol bij de opvolging na de vroege dood van keizer Otto II. In Essen wordt nog steeds het kroontje bewaard dat zou zijn gebruikt bij de kroning van de jonge Otto III.

Maar Mathilde was niet de enige abdis uit deze familie. Zo werd in 1039 Theophanou abdis. Zij was de dochter van graaf Ezzo en van prinses Mathilde, die weer de dochter was van keizer Otto II en keizerin Theophanou. Opnieuw de kleindochter van een keizer. Onder Theophanou kreeg de nederzetting Essen het marktrecht. Dat was een enorme stimulans voor de groei van de stad. In deze tijd vestigden zich de eerste wapensmeden in Essen. Niet zo vreemd met al die steenkool in de buurt! De stad kreeg ook een eigen kerk, gewijd aan de heilige Gertrudis.

In de Domschat van Essen bevindt zich, tussen alle andere schatten, een tiende-eeuws zwaard dat waarschijnlijk een geschenk van keizer Otto III was. Het werd door de abdisen gebruikt als een symbool van hun gezag. Het zwaard is tentoongesteld in een met goud beslagen schede.

Mijnen rond Essen

In de veertiende eeuw bevestigde keizer Karel IV de rijksvrijheid van het Stift Essen. Het Stift was dus politiek onafhankelijk, maar verloor die status later weer. In deze tijd werd in de omgeving van Essen, een huidige buitenwijk van de stad, zilver en lood gedolven. Bij het Stift Essen hoorde de 'Oberhof Ehrenzell', een leengoed waar verschillende pachtboerderijen onder vielen. In dit gebied, het stadsdeel Altendorf, lag de steenkool dicht aan het aardoppervlak.

Voor de boeren moet dit een goed inkomen hebben opgeleverd. Betrekkelijk snel ging het niet alleen meer om dagbouw, maar ook om mijnbouw. De steenkool werd opgetakeld door middel van grote raderen die vaak met waterkracht werden aangedreven.

De boerderij Hostenkamp sloot op 15 april 1575 een verdrag om met een mijngang steenkool te winnen. In 1623 worden mijnen genoemd met namen als 'Dreckbank', 'Herrenbank' en 'Röttgersbank'. Dan was er nog 'Gummich's Kohlenwerk' dat in 1775 verder ging als 'Sälzer Ak' en vanaf 1804 als 'Zeche Ver. Sälzer und Neuack'. In 1836 gingen diverse kolenmijnen verder als 'Zeche Vereinigte Hagenbeck'. Kortom, de mijnbouw werd steeds grootschaliger.

